

Obrana Sokratova | Platón

Roku 399 př. n. l. čelil Sokrates obvinění, že podlamuje důvěru ve společenské instituce. Žalobci chtěli chránit mladé lidi před zhoubným vlivem nebezpečného skeptika. Athénská demokracie se v oné době cítila oslabená a hledaly se hrozby a příčiny rozkladu. Žalobci před porotce předstoupili s tím, že mají viníka... A tak Athény odsoudily na smrt filosofa. Jeho žák Platón byl tehdy v publiku a obhajobě svého učitele dal slavnou literární podobu.

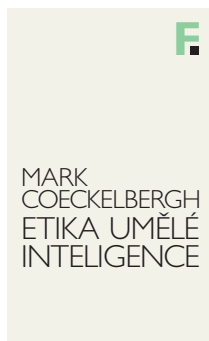
Sokratovou obranou od Platóna startuje nakladatelství Filosofia novou řadu kvalitně připravených audioknih.

Překlad Jaroslav Ludvíkovský.

Etika umělé inteligence | Mark Coeckelbergh

Belgický filosof Mark Coeckelbergh nabízí přístupný přehled etických výzev spojených s umělou inteligencí. Doporučuje odhlédnout od katastrofických scénářů, oblíbených v Hollywoodu, a zaměřit se na reálné problémy. Umělá inteligence pohání vyhledávač Google, umožňuje cílenou reklamu na Facebooku, práci hlasových asistentů, prediktivní práci policie, řídí autonomní zbraně i auta. Tyto již existující technologie vyvolávají obavy o bezpečnost, soukromí, odpovědnost za vlastní rozhodnutí, transparentci a zaujatost, nemluvě o nahrazení lidské práce. Coeckelbergh však nejen klade otázky, nýbrž nabízí také konkrétní doporučení, zvláště vztít do konstrukce umělé inteligence etické hodnoty.

Překlad Sylva Ficová. Vyjde rovněž jako e-kniha.

Anděl na hrotu meče | Vítězslav Gardavský

Český filosof Vítězslav Gardavský pracoval na knize v obtížných pracovních podmínkách během let 1972–1975, kdy mu bylo zapovězeno působit v oboru. Navazuje zde sice na řadu motivů ze svých předchozích dvou knih (*Bůh není zcela mrtev*, *Naděje ze skepse*), nicméně současně rozvíjí, na příkladu starozákonního proroka Jeremiáše, zcela původní úvahy, v nichž se pokouší rehabilitovat „proroka“ – a to nikoli jako osobnost, ale daleko spíše v jeho společenské funkci sociálního kritika. Vydání se opírá o strojopisnou i rukopisnou verzi Gardavského knihy.

Knize knih vstříc.

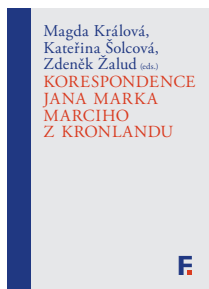
Jan Amos Komenský a předosvícenský encyklopedismus | Petr Pavlas

Monografie se věnuje místu Komenského v dějinách předosvícenského encyklopedismu, který vyrůstá z tradice renesančního humanismu, lullismu, ramismu a tzv. metodického peripatetici-smu. Tedy z tradice, jejímž vrcholným plodem se stane Alstedova *Encyclopaedia septem tomis distincta* (1630) a jejíž dohru představuje Leibnizova celoživotní ambice rozvinout k dokonalosti to, co Alsted pouze zamýšlel: dodat k topicky uspořádanému systému loci jakožto zformované látky také její dynamický, kombinatorický prvek. Komenského *Consultatio catholica* představuje důležitou a dlouho zapomenutou kapitolu předosvícenského encyklopedismu, v níž se zřetelně vyjevuje jeho teologická, eschatologická, a dokonce teotická dimenze: vize nové „knihy knih“ a lidské vševědčnosti.

Korespondence Jana Marka Marciho z Kronlandu

Magda Králová, Kateřina Šolcová, Zdeněk Žalud (eds.)

Kritická edice a překlad dochované učenecké korespondence českého profesora medicíny a hodnostáře pražské univerzity Marka Marciho z Kronlandu (1595–1667), mezi jejíž nejvýznamnější příjemce patřili Athanasius Kircher (1602–1680), Juan Caramuel z Lobkovic (1606–1682) a Galileo Galilei (1564–1642). Jedná se o soubor 61 dopisů, které obsahují větší debaty o dobových vědeckých tématech. Vlastní korespondence je uvedena předmlouvou a opatřena kritickým a výkladovým poznámkovým aparátem.

Od zneuznání ke spravedlnosti | Marek Hrubec

Kniha předkládá kritickou sociální a politickou teorii uznání a spravedlnosti založenou filosoficky a rozvinutou v sociálních vědách. Po více než deseti letech od prvního vydání připravil autor druhé, rozšířené a aktualizované vydání. Využil tak příležitosti reflektovat teoretický i praktický vývoj od prvního publikování a aktualizovat knihu rovněž v návaznosti na reakce čtenářů a komentujících autorů.

Druhé, doplněné vydání.

Subalterní indické politické myšlení | Jiří Krejčík (ed.)

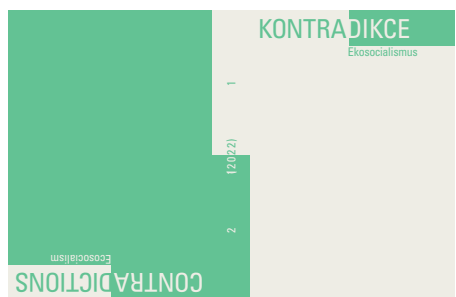
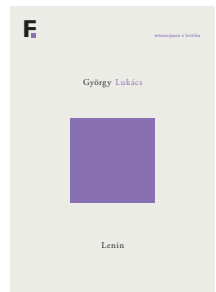
Kniha předkládá reprezentativní výběr textů, jež představují průřez indickými hnutími nedotýkatelných i nízkých kast za posledních sto let. Provede čtenáře dějinami jak hnutí dalitského, tak hnutí nízkých kast a zároveň nastíní základní rozdíly a třetí plochy mezi těmito dvěma subalterními sociálními skupinami – vztah nízkých kast ke kastám vyšším, ale i složitý vztah hindského severu a tamilského jihu. Kniha jistě zaujme zájemce o politologii, politickou filosofii a indologii.

Lenin. Studie o souvislosti jeho myšlení

György Lukács

Kniha poprvé vyšla bezprostředně po Leninově smrti v roce 1924 a rok po vydání Lukáčsovy knihy *Dějiny a třídní vědomí*. Byla přeložena do řady jazyků, včetně češtiny, a v roce 1970 měla v překladu Lubomíra Sochora vyjít rovněž v tehdejší Československu. Jak uvádí sám Lukács v předmluvě k německému vydání z roku 1967, obnovený zájem o jeho knihu byl v šedesátých letech podmíněn především dobou, v níž byla zahájena marxistická kritika Stalinova období, která rovněž probudila zájem o opoziční tendence let dvacátých. Nastupující normalizace a tehdejší cenzura však vydání již vysázené knihy znemožnila. Přesto zůstává jedním z nepostradatelných pramenů pro pochopení historických a politických souvislostí mezi Leninovou teorií a jeho politickým jednáním.

Překlad Lubomír Sochor.

Kontradikce. Časopis pro kritické myšlení 2022/1

Contradictions. A Journal for Critical Thought 2022/2

Kristina Andělová, Petr Kužel, Jan Mervart (eds.)

Tématem nového čísla *Kontradikcí* je ekosocialismus v postkomunistických zemích. Změna klimatu pro lidstvo představuje existenční výzvu. Potřeba něco dělat je všeobecně uznávaná, ale akumulace kapitálu neúprosně pokračuje, a dokonce mění krize v nové příležitosti k těžbě a zhodnocování. Tato ekologická krize nás nutí přehodnotit socialistické dědictví ve vztahu k přírodě, včetně nejednoznačného postoje k přírodě ve východoevropském marxismu. Tento postoj, ačkoli se vyznačoval vírou v primát výrobních sil, zahrnoval i některé hlasy nesouhlasu a návrhy alternativních cest k socialistické budoucnosti. V aktuálním čísle *Kontradikcí* se zabýváme tímto komplikovaným dědictvím, jeho historickými kontexty a důsledky pro dnešní teorii a praxi.

Dějepis mezi vědou a vyprávěním | David Černín, Blažena Gracová, Michael Stefan, Slavoj Tomeček

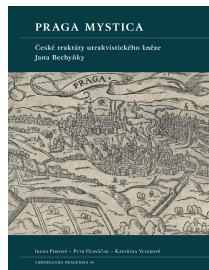
Kolektivní monografie představuje svěbytný příspěvek k debatě o podobě dějepisného vzdělávání, přičemž její koncepce je v souladu s aktuálním směřováním edukačního systému a soustředí se zejména na předávání dovedností kritického myšlení a mediální gramotnosti. Samo uchopení dějepisného materiálu vychází z důsledné reflexe teoretických a filosofických debat o povaze historického poznání a sleduje linii, která nabízí nejpřímější propojení s klíčovými kompetencemi a průřezovými tématy. Výsledný text nabízí čtenářům z řad didaktiků, historiků i učitelů podněty pro výuku, k čemuž rovněž mohou využít online depozitář modelových hodin vycházejících z představené teorie.

Praga mystica.

České traktáty utrakvistického kněze Jana Bechyňky

Irena Fuková, Petr Hlaváček, Kateřina Voleková

Komentovaná edice staročeských pastoračně-teologických traktátů Jana Bechyňky († 1507), utrakvistického kněze doby jagellonské a výrazné osobnosti české reformace, který působil jako kazatel u kostela sv. Apolináře na Novém Městě pražském. Jádrem edice je slavný Bechyňkův text *Praga mystica*, jež autorský tým použil jako symbolické pojmenování celé publikace.

Českokrumlovské berní prameny

druhé poloviny 15. a počátku 16. století | Martin Nodl (ed.)

Český Krumlov patří k nemnoha z českých a moravských poddanských měst, jež mají pro období 15. a počátku 16. století dochovány prameny berní povahy. Edice českokrumlovských berních pramenů, vzniklých jako součást daňové evidence rožmberské městské i vrchnostenské správy, zahrnuje tři typy písemností: berní soupisy z let 1459 a 1466, berní rejstřík z roku 1463 a berní povinnosti z přelomu 15. a 16. století, jež jsou součástí rožmberských urbářů. V nich je zachyceno nejen vnitřní město, ale i krumlovské předměstí a samostatně spravovaný Latrán.

Listinné garance náboženských poměrů

na šlechtických panstvích (1436–1620) | Josef Hrdlička (ed.)

Svazek edičně zpřístupňuje listiny z let 1436 až 1620 pro některá česká a moravská vrchnostenská města, jejichž vydavatelé se v nich snažili garantovat budoucí vývoj náboženských poměrů v dané lokalitě. Publikováno je 75 listin v podobě in extenso, doplněných záhlavním registrem a poznámkovým aparátem. Součástí edice je úvodní studie, jejíž první část představí celý soubor studovaných pramenů a zasadí je do historického kontextu.

Jakoubek ze Stříbra, Česká nedělní postila | Ota Halama (ed.)

Publikace přináší kritickou edici Výkladů nedělních epištol mistra Jakoubka ze Stříbra, které se dochovaly jako prítisk k druhému norimberskému vydání Husovy postily z roku 1564. Jde o soubor celkem 54 kázání, pocházejících zřejmě z poloviny dvacátých let 15. století.

Mincovnictví Břetislava I. | Jiří Lukas, Jan Videman a kol.

Publikace je založena na podrobném rozboru dvou velkých, dosud nepublikovaných denárových nálezů mincí z doby vlády Břetislava I. u Šelešovic a Žehuně. Analýza nálezů umožňuje nově formulovat širší ekonomické i administrativní souvislosti Břetislavova mincovnictví a osvětlit i otázku tzv. Břetislavovy mincovní reformy, kladené obecně do období kolem roku 1050. Podalilo se rovněž stanovit relativní chronologickou posloupnost ražby jednotlivých denárových typů tohoto panovníka.

Numismatický sborník 36/1 a 36/2 | Jiří Militký (ed.)

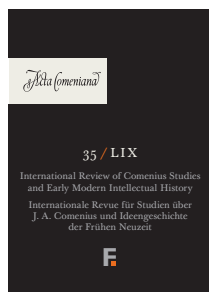
Numismatický sborník prezentuje výsledky numismatického bádání v českých zemích i v širší střední Evropě. Jeho hlavním úkolem je průběžné zveřejňování nových hromadných i jednotlivých mincovních nálezů a revize nálezů starších, prostor však dostávají rovněž příspěvky zaměřené na souvislosti, v nichž mince vystupují jako důležitý historický pramen.

ACTA COMENIANA

Acta Comeniana 35

Vladimír Urbánek, Lucie Storchová (eds.)

Svazek přináší pět studií, jednu recenzní studii a recenze vztahované k tematice intelektuálních dějin raného novověku. N. Moutová (Leiden) analyzuje vědecké oslavy Komenského v Nizozemí v letech 1892, 1970 a 1992. L. Řezníková (Praha) se věnuje funkci metafor v Komenského historické teorii a naraci. M. Králová a Z. Žalud (Praha) pojednávají o fenoménu „luterských Lurd“ v saském Hornhausenu. R. Újlaki (Budapešť) rozebírá náboženskou identitu sedmihradských sabatariánů na přelomu 16. a 17. století. M. Szentpéteri (Budapešť) zkoumá dílo uherského encyklopedisty Apáczai Csereho. P. Pavlas (Praha) se věnuje recentnímu bádání o ramismu a kartesianismu.

MIMOŘÁDNÁ ČÍSLA FILOSOFICKÉHO ČASOPISU

Democracy and Opinion.

On Nadia Urbinati's Theory of Democracy

Jan Bíba (ed.)

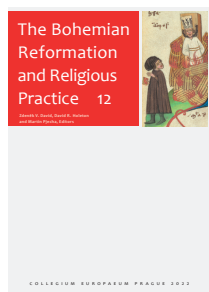
Současná krize demokracie, kterou zakoušejí mnohá demokratická společenství, nutí nejenom politické teoretiky opětovně promýšlet klíčové pojmy demokratické tradice. Tato situace pak vede k nárůstu nových teoretických přístupů. Předkládaný svazek je věnovaný kritické diskusi díla Nadii Urbinati, která patří k předním současným teoretikům demokracie a jejíž dílo je známé i českému čtenáři. Jednotlivé, anglicky psané příspěvky tak diskutují její pojetí demokratického proceduralismu, reprezentativní demokracie, role soudnosti či populismu.

The Bohemian Reformation and Religious Practice 12

Zdeněk V. David, Martin Dekarli,

Phillip N. Haberkern, David R. Holeton (eds.)

Publikace je dalším svazkem anglicky psané řady „BRRP“, založené již v roce 1994, která mapuje intelektuální dějiny české reformace 14.–17. století v širokém transdisciplinárním kontextu, a to se zvláštním zřetelem k filosofii, teologii, dějinám umění, liturgii a muzikologii. Garantem edičního projektu je spolu s Filosofickým ústavem AV ČR též Collegium Europaeum FF UK.

PUBLIKACE MIMO EDIČNÍ ŘADY

Diogenes kynik znovu naživu a Patriarcha Abraham

Jan Amos Komenský

První část knihy přináší nový překlad Komenského školní hry z roku 1640 *Diogenes Cynicus redivivus*. Tento známý text čekal na nové přetlumočení celých 54 let; nový český převod bude jistě pro mnoho čtenářů lákavější než zestárlý překlad. Druhá část knihy nabízí čtenářům české přetlumočení Komenského v pořadí druhé hry *Abrahamus Patriarcha*. Z této Komenského práce byly dosud českým čtenářům k dispozici jen drobné ukázky. Oba překlady vycházejí s komentáři a úvodní studií.

Překlad Markéta Klosová.

Dynamický logos. O významové stavbě světa

Michal Ajvaz

Kniha začíná pohledem na vázu stojící na stole. Jak je možné, že vidím vázu, a ne barevné skvrny? Jak je možné, že se mi představuje jako věc s vnitřkem a zadní stranou, třebaže ty jsou před mým pohledem skryté? Jakým způsobem mi váza vypráví o svém účelu, o své minulosti a budoucnosti, jak mi odhaluje svět, s nímž je spjata? Skutečnost se mi zjevuje prostřednictvím významů. Jaká je povaha významů „tvar“, „vzdálenost“, „látka“, „prostor“, „čas“ – tedy významů, o kterých si myslíme, že je dokonale známe, ale nikdy jsme se nepodívali, jak jsou vlastně udělány? Jednotlivý význam může vystupovat pouze jako součást významové stavby – jaká je povaha této stavby? V čem se shoduje a v čem se liší významová stavba vnímání a významová stavba promluvy nebo textu? Kniha se pokouší odpovědět na tyto otázky.

Michal Ajvaz
DYNAMICKÝ
LOGOS
O VÝZNAMOVÉ
STAVBĚ SVĚTA

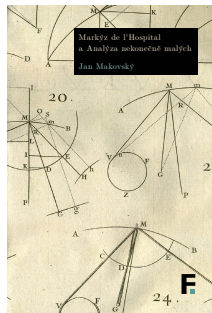
F

Markýz de l'Hospital a Analýza nekonečně malých

Jan Makovský

Analýza nekonečně malých za účelem pochopení křivých čar z roku 1696 je prvním systematickým pojednáním diferenciálního počtu a představuje milník v dějinách matematiky. Ve francouzském jazyce ji sepsal Guillaume-François-Antoine, markýz de l'Hospital; právem však náleží jeho soukromému učiteli Johannu Bernoullimu. Český překlad je doplněn úvodní studií, která přibližuje spleť události předcházející vzniku práce, jakož i první úspěchy a protivenství Leibnizova nového počtu nekonečna. V komentáři k textu jsou objasněna některá obtížná místa a dobové souvislosti l'Hospitalova díla, nakolik mohou přispět k porozumění přirozenosti křivých čar.

Překlad Jan Makovský.

Matematické dílo Bernarda Bolzana ve světle jeho rukopisů

Elías Fuentes Guillén

Svazek analyzuje vývoj matematického myšlení Bernarda Bolzana ve světle jeho posmrtně vydaných i dosud nepublikovaných rukopisů. Každá kapitola přibližuje Bolzanovo dílo z jiného úhlu pohledu; první se zaměřuje na jeho dosud neznámý spis, druhá na pojem, který hraje ústřední roli v jeho matematickém vývoji na samém začátku 19. století, a třetí na jeho nedokončenou teorii. Bolzanovy příspěvky v oblasti matematiky sice představují hluboké poznatky a obsahují převratné rysy a otázky, ale zároveň svědčí o napětí, které je částečně způsobeno zděděnými pojmy a postupy. Proto se tento svazek spíše než o interpretaci Bolzanova díla ve světle pozdějšího vývoje snaží zasadit jeho práci do kontextu a pochopit ji v rámci, který vytvořil sám Bolzano.

Překlad Alena Solcová, Jakub Solc a Kateřina Trlifajová.

O čem se vypráví | Petr Koťátko

Kniha je pokusem o ucelený výklad základních výkonů a předpokladů, na nichž stojí narativní fikce, o analýzu klíčových funkcí jazyka fikčních textů a vymezení významu různých typů výpovědí o fikčních entitách. Metafyzické otázky po povaze fikčních entit, podmínkách jejich identity, jejich úplnosti či neúplnosti atd., nebo po vztahu mezi fikcí a reálným světem, jsou „sneseny na zem“ tím, že se řeší na úrovni reálného fungování fikčního diskursu a diskursu o fikci. Výklad je provázen sérií kritických konfrontací s předními badateli z této sféry.

Populistická demokracie | Michael Hauser

Kniha představuje původní teorii současného populismu, která tento fenomén zasazuje do širších kulturních a ekonomických proměn, jež způsobily erozi liberální demokracie. Autor interpretuje dnešní populistickou politiku jako historicky nový jev, v němž se propojuje postmoderní mnohost a nesoudržnost s konzervativními hodnotami a socialistickými principy. Tato politika vykazuje jinou sémantickou strukturu než předchozí formy populismu. Kniha teoreticky objasňuje populistické strategie, které umožňují sjednocovat roztržštěnou společnost bez ucelených doktrín a ideologií. Tímto způsobem populismus nahrazuje liberální principy sjednocení (občanství a lidská práva) a vytváří populistickou demokracii.

Úvod do platónských studií. Metodologie, perspektivy, směřování

Kryštof Boháček

Kniha předkládá v českém prostředí dosud chybějící celkový přehled platónského bádání od konce 17. století po současné trendy, včetně detailních rozborů textů klíčových autorů. Součástí je i mezinárodně výjimečný přehled české platónské scény. Kritériem jsou hermeneutická východiska jednotlivých škol a společné momenty v metodologii každého z interpretů, včetně molekulárního perspektivismu, vlastní pozice autora.

Konspirační teorie | Quassim Cassam

Quassim Cassam je profesorem filosofie na University of Warwick. Původně se věnoval tématům z metafyziky, filosofie mysli a epistemologie. Nověji se Cassam zabývá aplikovanou epistemologií, zvláště epistemickými neřestmi, postpravdou a konspiračními teoriemi. Právě v knize *Konspirační teorie* rigorózně a přitom srozumitelně objasňuje povahu těchto teorií, důvody jejich popularity a příčiny jejich škodlivosti.

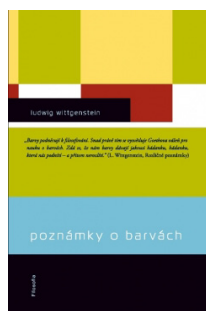
Překlad Alžběta Vargová.

Poznámky o barvách | Ludwig Wittgenstein

Poznámky o barvách, jeden z posledních Wittgensteinových textů, jsou ojedinělou ukázkou „případové studie“, v níž se pojednává o konkrétním předmětu. Wittgenstein se zaměřuje na „jazykové hry“, které s barvami hrajeme. Z této perspektivy řeší tradiční otázku počtu základních barev, probírá různé kontexty (různý smysl), v nichž o „barvách“ hovoříme, nebo zvažuje možnou kulturní relativitu slovníků barev. Velkou pozornost věnuje také s barvami úzce spjatému fenoménu barvosleposti. *Poznámky o barvách* předvádějí šíři a rozmanitost významů, kterých v našem každodenním jazyce výrazy pro barvy nabývají, a v tomto ohledu jsou přímou antitezí jednotné koncepce barvy jako obecné formy předmětů, kterou Wittgenstein předložil ve svém prvním velkém díle, *Logicko-filosofickém traktátu*.

Překlad Ondřej Beran.

Encyklopedie helénismu, posthelénismu a raného křesťanství

Jiří Hoblík, Radka Fialová, Petr Kitzler (eds.)

Encyklopedie vychází ve své prvotní, pilotní verzi. Na vybraných tématech, zpracovaných jako encyklopedická hesla, zkoumá předpoklady dějin západního myšlení, kultury a náboženství, jež se formovaly v helénistickém a navazujícím období. Výběr hesel odpovídá stadiu vývoje encyklopedie, která zahrnuje zčásti základní obecná hesla, jež se vztahují k danému období, a zčásti speciální hesla, v nichž se odráží specializace jednotlivých přispěvatelů.

Etika umělé inteligence | Mark Coeckelbergh

Viz edice Dnešní svět.

Kontradikce. Časopis pro kritické myšlení 2022/1

Contradictions. A Journal for Critical Thought 2022/2

Kristina Andělová, Petr Kužel, Jan Mervart (eds.)

Viz edice Kontradikce.

Nakladatelství Filosofia
Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i.
Jilská 1, 110 00 Praha 1

filosofia@flu.cas.cz
filosofia.flu.cas.cz
facebook.com/nakladatelstvifilosofia

Termíny vydání jednotlivých titulů a mnohé další, včetně řady e-knih v PDF zdarma, najdete na webové adrese filosofia.flu.cas.cz.

Přejeme příjemnou četbu!